

**Stålsby Folkskola
1890—1902**

**Tjudö Folkskola
1903—1970**

**Föreningen för Norrfinström
1971—1981**

Stålsby Folkskola

Den 27 juli 1890 sammankallade den kloka bonden på Vestergårds i Tjudö Erik Alfred Eriksson, föräldrar i Norrfinström till ett möte om inrättande av en folkskola. Där framgick att det fanns 60 barn i skolåldern i Norrfinström och att det var 15 km till socknens enda folkskola i Markusböle. Beslut gjordes att inrätta en högre folkskola i Stålsby by.

Redan den 18 augusti samma år antogs Karl Evert Österlund från Kumlinge till lärare för den nystartade skolan. Som skollokal hyrdes salen hos Häggens i Stålsby jämte två vindskamrar som lärarbostad. Eldning, städning och vattenhämtning skulle utföras av flickorna medan vedhuggningen skulle utföras av gossarna. I dessa lokaler fortsatte Stålsby Folkskola vårterminen ut 1903, då skolbygget i Tjudö stod färdigt.

Tjudö Folkskola

Vid val av byggnadsplats för den nya skolan i Tjudö gick diskussionens vågor höga. Tre platser var på förslag: Källsvidja, Viggen och Norrgårds åkerlinda. Skolan blev byggd på den sistnämnda platsen. Flere föräldrar som inte var nöjda med skolans placering avhöll sina barn från att gå i skola.

Skolbygget uppfördes huvudsakligast utan penningmedel på så sätt att bönderna levererade stock och torparna utförde arbetet gratis. Men en del penningmedel behövdes, den summan beräknades till 10.000 mk. 5.000 mk samlades in bland intressenterna och 5.000 mk försökte man få statslån på, men kommunen vägrade borga för lånet, då tog man ett privat lån som avbetalades med 500 mk per år.

År 1901 blev Erik Lindfors lärare vid skolan där han kvarstod till pensionsåldern år 1942. Han utförde alltså hela sin livsgärning vid Tjudö Folkskola under 41 års tid, förutom att han vid olika tillfällen var vikarierande lärare vid folkhögskolan.

Lägre Folkskolan

Tills slutet av 1920-talet var folkskolan 4-årig med en tre veckors småbarnsskola före och efter den egentliga "storskolan". År 1927 gjordes en tillbyggnad på norra änden av folkskolan. I denna tillbyggnad fick lägre folkskolan med sina påbjudna två klasser sina utrymmen med Rut Lindfors som lärarinna. I denna befattning kvarstod hon tills skolan drogs in år 1970.

Då Erik Lindfors slutade år 1942 blev Olof Bamberg lärare och stannade i Norrfinström till år 1953. Så han blev lite smått norrfinströmsbo han också. Nämnas må att det var han som satte fart på Norrfinströmspojarna att spela fotboll och på den tiden var Finströms fotbollslag ett topplag. Efter Bamberg kom Bertil Sundström som lärare och han stannade tills skolan drogs in.

Tjudö skolas indragning

Efterhand ändrades skoltypen och efter att ha börjat som en 4-årig skola blev den på 60-talet en 9-årig grundskola och i samband där-

med skolcentralisering med skolindragningar som följd. Norrfinström stretade emot men det hjälpte inte, oppsocknarna röstade bort skolan och Tjudö Folkskola drogs in år 1970. Det var ett hårt klubbslag för Norrfinström då kommunalfullmäktige beslöt att dra in skolan.

För att i någon mån blidka norrsocknarna så lovade kommunalfullmäktige att anhålla hos landskapsstyrelsen att en bygdeväg skulle byggas från Getavägen, norrom träsket till skolan. Detta gjorde kommunen, men landskapsstyrelsen hade ärendet under gröna klädet flere år och vid årsstämman med Norrfinströmsföreningen år 1978 diskuterades vägen och beslut gjordes om att sända in en skrivelse till landskapsstyrelsen om att det i 1979 års budget skulle upptas medel för att staka ut och kostnadsberäkna vägbygget. Senaste år gjordes det och ärendet har överlämnats till kommunen, men nu är det markägarna som lägger sig på tvären och föreslår en annan sträckning. Så nu får vi bara hoppas att kommunen och markägarna kan enas så att vägen kan byggas.

I samband med Tjudö Folkskola må det nämnas att ägaren av Norrgårds i Tjudö, Karl-Johan Karlsson, donerade tomt åt skolan och att Algot Jansson från Vestanträsk donerade fotbollsplanen till kommunen. Av detta kan man dra den slutsatsen att markägarna på den tiden var mer samhällsvänliga än de är i dag.

Föreningen för Norrfinström bildas

Då skolan blev indragen var det många som trodde att invånarna i Norrfinström skulle vantrivas. Skolan var bygdens medelpunkt och utom till skola samlades man där till julfester, bibelförklaringar, missionsauktioner, sammanträden, val m.m.

Den 4 juli 1971 sammankallade Olof Lindström intresserade till ett diskussionstillfälle på den indragna skolan. Där framgick det att intresset var stort för att bilda en förening med huvudändamål att bibehålla skolan ävensom att i övrigt tillvarata Norrfinströms intressen. Vid mötet beslöts bilda föreningen för Norrfinström. Till dess första styrelse valdes:

Olof Lindström	ordförande
Rut Lindfors	vice ordförande
Tage Eriksson	sekreterare
Bore Eriksson	kassör

Medlemmar: Holger Nordblom, Elmer Söderlund, Boris Boman.

Invigningsfest för föreningen hölls den 8 januari 1972 med ett antal inbjudna och stor publik. Olika program framfördes och festen avslutades med dans. Lite ovanligt var det för f.d. elever till lärar-Lindfors - vars porträtt hängde på väggen - att dansa i skolsalen, men det var nu så att "skolan" hade omvandlats till en "bygdegård". Vid tillfället framfördes förslag om att bygdegården skulle heta "Norrblick" som skulle vara en blinkfyr för Norrfinström medan "Breiblick" är det för hela Finström.

Anhållan gjordes till kommunalfullmäktige om att föreningen skulle få överta skolbyggnaden jämte uthus och idrottsplan. Detta beviljades av kommunen, vilken gåva mottogs med tacksamhet. En insamlingslista gjordes upp för insamling av pengar för inköp av stolar. Beloppet var 25 mk per stol. Meningen var att det skulle bli 100 stolar, men priset steg så det räckte endast till 80 stolar. Insamlingslistan finns inramad på salsväggen.

Verksamheten

Första verksamhetsåret kännetecknades som ett mycket livligt verksamhetsår. Alla var besjälade av ett stort intresse för föreningens verksamhet. Styrelsen sammanträdde fem gånger under året, årsmöte och höstmöte hölls med program och dans. Ibland var det Norrfinströmsroligt och ibland tjuckarroligt. Vid årsmötet höll fiskeriintendent Storå ett uppmärksammat föredrag om vattenföreningen i Tjudö träsk vilket blev signalen till att en kommitté tillsattes för att sörja för att vattnets renhet bibehålls för att kunna fungera som vattentäkt för Norrfinström.

Föreningens första framträdande var då den inbjöds till en sparkkalkstävling på Godby träsk av Godby föreningen. Mot samma förening utkämpades två fotbollsmatcher under året.

Efter anhållan donerade kommunen skolans orgel till föreningen. Norra lokalen renoverades under året och båda bostadslokaler hyrdes ut till turister under sommaren. Folkhälsan började med en leksskola samma år och den har sedan varit igång under hela 10-års perioden. Marthaföreningen arrangerade en sykurs under vintern. Församlingen arrangerade en sång- och musikkurs för tonåringar och även denna kursverksamhet har pågått under hela 10-års perioden. Bordtennisspel har anordnats två kvällar per vecka under vinterperioden.

1973

Vid 1973-års vårstämma höll fiskerikonsulent Magnus Westling föredrag om en resa till Färöarna, om dess folk och näringsliv. Samtidigt diskuterades utplanteringsmöjligheterna för laxöring, vilket ledde till utplantering av laxöring i Orrfjärd.

I maj samma år deltog föreningen i en serie byalagsprogram i Rundradion med bl.a. munspel av Mellangårds-Erik. För att hålla ekonomin flytande ordrades en loppmarknad i juli månad. Föreningens

ungdomar försvarade de Norrfinströmska färgerna vid flere tillfällen, såsom vid Kroklunds förenings vattenfest med simtävling och vid gammeldans på Berghyddan arrangerat av Gölby byalag. Framgången för de våra blev på sämre sidan så den saken upprepades inte flere gånger.

Under året installerades centralvärme i bygdegården. Detta kostnadsberäknades till 12.000 mk men kostade slutligen 20.000 mk till en del beroende på att ett separat pannrum måste byggas. Från Penningautomatföreningen erhöles 5.000 mk och en del talkoarbete utfördes ävensom att en del samhällsintresserade personer donerade medel så gick det utan att anlita lånevägen. Utän denna satsning hade det varit omöjligt att klara uppvärmningen av bygdegården, med kakelspisar i alla rum hade det inte fungerat.

Loppmarknaden hölls den 28 juli.

1974

Från och med detta år övertog föreningen kostnaderna för klädning av midsommarstången och talka för tillverkning av kronorna till stången arrangeras på Bygdegården dagarna före midsommar på kvällstid. Midsommardans har ordnats på Bygdegården nästan alla år på midsommaraftonen. 1974 och 1975 hölls maskerad på Bygdegården.

1974 anordnades loppmarknad sista gången. Det fanns ej så mycket att samla upp i byarna mera så denna loppmarknad övergick till Grisfest i stället. Det var Håkan Karlsson som kom på den ideen och han skänkte grisen till den första grisfesten, så den festen gav god behållning. Vi har en röd spargris som är ifrån Kanarieöarna och i den försöker vi att vid olika tillfällen samla pengar. Grisen töms varje år före grisfesten som bidrag till att betala grisen. Den årliga grisfesten går numera av stapeln den fjärde lördagen i juli månad. I samband med grisfesten anordnas varje år roddtävlan mellan Pålsböle, Godby, Ämnäs, Kroklund och Norrfinström med varierande framgång. Norrfinströms förening uttalar ett stort tack till de gästade byalagen som välvilligt ställt upp vid tävlingarna. Jarl Eriksson är grisgrillningsbas på livstid.

Sociala utrymmen

Sociala utrymmen inomhus är en ofrånkomlig sak i en samlingslokal. År 1976 byggdes sociala utrymmen; en herr- och en damtoalett samt ett duschrum. Penningautomatmedel söktes men ansökan avslogs. Men tack vare att nästan allt arbete utfördes som frivilligt talkoarbete och att de tre gurksalterierna i Vestanträsk och Rafael Mattsson gav 1.000 mk vardera så gick också detta bygge utan att pengar behövde upplånas.

Tack vare en påhittig programkommittè som delat upp bygdens kvinnor i 6-personers grupper, har serveringen vid alla aktiviteter kunnat ordnas på ett fint sätt.

Olika aktiviteter

Olika slag av kurser har ordnats i Bygdegården, såsom gymnastik-, dans-, sy-, väv- och möbeltapetserskurser som varit mycket uppskattade bland medlemmarna, dock är det kvinnorna som varit mest aktiva. I simtävlingar som Kroklunds-föreningen anordnat har våra ungdomar deltagit och hävdat sig bra, ett vandringspris har erövrats och namnet Dahlblom borde därvid nämnas.

Våra sykunniga kvinnor har ordnat så att vi fått fina dukar på borden som till stor del tillverkats av männen. Uppgifter om de olika gårdarnas bomärken har insamlats och en tavla har tillverkats som vi nu kan se upphängd på väggen. År 1978 monterades en skjutdörr upp mellan stora salen och det så kallade Martharummet, vilket gjorde att en större festsal erhöles.

1976 upphörde Norra Finströms Marthaförening då Rut Lindfors avsåg sig ordförandeskapet och så ansågs det att föreningen för Norrfinström kunde åta sig dess åligganden. Marthaföreningens tillgångar överlämnades till föreningen, ett välkommet tillskott till byggnadskassan. Ett ständigt medlemskort med "Tjudö Folkskola" på har anskaffats och sålts för 100 mk, närmast till utflyttade Norrfinströmsbor.

Några givmilda Tjudöbor har donerat 100 par kaffekärl, 100 assietter och 150 tallrikar. Dessa attiraljer hyrs ut mot avgift då Bygdegården hyrs för olika högtidstillfällen.

Vid årsstämman 1980 höll Waldemar Nyman ett intressant föredrag om seder och bruk i gamla dagar. Han föreslog att föreningen borde anställa en arkivarie för att samla ihop gamla saker, särskilt i Bygdegården.

I samband med den årliga höststämman som försiggått lite före jul har ordnats skörde- och Luciafest, vilket bidragit till att de varit välbesökta av både av både barn/ungdom och vuxna. Hela bygden har

mött upp. De har varit så att säga en fortsättning på skoljulfesterna då lekskolebarnen och andra barn uppfört lucianummer och ringdanser.

Skördeuppgifter för Norrfinström har insamlats och delgivits vid höststämman. Därvid har det framgått att först var det spannmål, kött och mjölk som var dominerande, men idag är det kinakål, äpplen, sockerbetor och lök som dominerar skörderesultatet.

Senaste aktiviteten

Den senaste aktiviteten som föreningen utfört är insamlande av uppgifter om gamla övergivna bostadshus i Norrfinström. Det blev oväntat många, hela 38 stycken. En karta jämte förteckning har satts inom glas och ram och hängts upp på väggen i stora salen. Huvudarbetet med de tavlor som hängts upp har utförts av Elinor Söderlund.

Föreningens styrelse

Föreningens styrelse var år 1981:

Olof Lindström	ordförande
Tore Eriksson	vice ordförande
Carita Blomsterlund	sekreterare
Berit Sirén	kassör

Ledamöter: Kristina Högman, Karl Hamnström, Elmer Söderlund.

Ålands Sparbank, Ålandsbanken och Samgång har varit positivt inställda gentemot föreningen.

Föreningens huvuduppgift har varit att bibehålla och förbättra Bygdegården så att den kan användas för olika aktiviteter och på så vis vara till nytta för bygdens invånare. Kassen har alltid varit ansträngd men detta har haft den fördelen att man drivits till att skaffa inkomster. Ett stort plus i sammanhanget är att alla ställt upp välvilligt och givit lotterivinster, matvaror för servering m.m.

Bygdegården kallades länge för "Skolan", det låg i allas medvetande, men så småningom övergick de till att kalla den för "Bygdegården". Så idag är det genomfört till nästan 100 procent.